

*Рожкова Л. О.,
заступник директора
Департаменту фінансування, бухгалтерського
обліку та звітності,
Державна податкова служба України*

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Нині в усьому світі все більше уваги приділяється процедурам досягнення високого рівня ефективності при реалізації затверджених бюджетних програм. Недооцінка ролі фінансового контролю в Україні призводить до значних порушень і зловживань у сфері фінансових відносин у державі, що і спостерігається останніми роками.

Оскільки вся фінансова діяльність у державі регламентується законами і підзаконними актами, змістом фінансового контролю у кінцевому підсумку є забезпечення виконання і додержання законів і фінансової дисципліни всіма державними, громадськими організаціями, посадовими особами і громадянами. При цьому фінансова діяльність не тільки має відповідати закону, але повинна бути доцільною. Таким чином, сутність фінансового контролю проявляється в перевірці законності й доцільності витрачання бюджетних коштів на реалізацію певних бюджетних програм.

Суттєвим недоліком у розвитку теорії фінансового контролю є відсутність єдиної класифікації за рахунок невизначеної ознаки наюковості побудови класифікаційних моделей контролю.

На сьогодні наукова думка розрізняє фінансовий контроль за видами, що залежать від різних класифікаційних ознак: характеру зв'язку контролюючої та контрольованої організації, сфери компетенції, належності до гілок державної влади, об'єкта, суб'єкта, характеру заходів, обов'язковості, часу здійснення контрольних

дій, характеру визначеності вимог, основи для проведення, сфери діяльності, спрямованості на аспекти державних фінансових потоків, ставлення суб'єктів контролю до його здійснення, порядку здійснення, рівня конкретизації, широти об'єкта, черговості, періодичності, місця проведення, методичних прийомів, рівня автоматизації, витрат на здійснення.

На нашу думку, в основу класифікації державного контролю виконання бюджетних програм за організаційними видами доцільно покласти структуру органів контролю, що виступають його суб'єктами та від імені держави, відповідно до врегульованих правових норм, здійснюють моніторинг та інші форми контролю за виконанням бюджетних програм у частині їх оцінки та забезпечення дотримання встановлених обмежувальних параметрів щодо обігу фінансових ресурсів. Це, у свою чергу, дозволяє розподілити контроль на зовнішній і внутрішній.

Оскільки основним об'єктом, який ми розглядаємо, є бюджетна програма, а головним підконтрольним об'єктом є її відповідальний виконавець (головний розпорядник бюджетних коштів, розпорядник коштів нижчого рівня чи одержувач коштів), які виконують бюджетні програми в системі головного розпорядника, то внутрішнім стосовно виконання бюджетної програми є контроль, що здійснюється відповідальним виконавцем та/або головним розпорядником, а зовнішнім – контроль, здійснюваний іншими контролюючими суб'єктами, оскільки останні не мають ніякого стосунку до виконання бюджетної програми. Проводиться такий контроль усіма суб'єктами державного управління в межах їх повноважень, зокрема Рахунковою палатою Верховної Ради України здійснюється постійний контроль за використанням коштів, Державним казначейством – поточний контроль за видатками державного бюджету, Державною контрольно-ревізійною службою – наступний контроль. Відповідно, внутрішній контроль здійснюється у межах однієї організації або галузі (відомства) та проводиться силами їх структурних підрозділів, тобто штатними працівниками.

З огляду на запропоновану класифікацію та з метою удосконалення форм і методів фінансового контролю виконання бюджетних програм необхідно:

- 1) розробити законопроект, який дає визначення поняття «бюджетування» або «програмне бюджетування»;

- 2) розробити Методику контролю ефективного використання коштів за бюджетними програмами;
- 3) розробити схему взаємозв'язків між державними цільовими та бюджетними програмами, ураховуючи, що частина бюджетних програм на відповідний рік є складовими відповідних державних цільових програм, які реалізуються в один (до 5 років), два (від 5 до 10 років) або у три етапи (понад 10 років);
- 4) запропонувати конкретні зміни до нормативно-правових актів, які спрямовані на вирішення проблеми формування бюджетних програм за напрямами та впровадження результатів їх виконання при реалізації пріоритетів соціально-економічного розвитку держави;
- 5) розробити та запропонувати стратегію політики держави у більшості сфер суспільного життя, щоб бюджетні кошти не були розпорощені між великою кількістю об'єктів;
- 6) внести пропозиції щодо забезпечення концентрації бюджетних ресурсів для досягнення визначених цілей;
- 7) розробити порядок визначення обсягу бюджетних коштів, які використані неефективно, та запропонувати механізм вжиття заходів за фактами неефективного використання бюджетних коштів, а також передбачити на законодавчому рівні відповідальність за неефективне використання бюджетних коштів.